

Förbandsrapport: Artilleriregementet (A 9)

Rapportens syfte

Efter Pliktrådets besök på A 9 den 27 november 2019 redovisas här de intryck som gavs vid besöket.

Det finns två anledningar till att Pliktrådet skriver rapporter. För det första underlättar en rapport att minnas alla intryck från de förband som besökts och skapar även underlag för Pliktrådets stora slutrapport. Den andra anledningen är att Pliktrådet kan erbjuda feedback till det förband som besökts.

Om ni hittar något i denna rapport som är felaktigt eller illa underbyggt går det bra att ta kontakt med Ben Solimanaznavi i Pliktrådet. Detta görs lättast genom att skicka ett mejl till ben.solimanaznavi@pliktradet.se. Det går också att ringa på 070-848 65 91.

Begreppslista

PR	Pliktrådet
GU	Grundutbildning
BU	Befattningsutbildning
LMA	Lokalt medinflytandeansvarig
ÖB MA	Överbefälhavaren Military Advisor
BFA	Befäl förstärkningsavtalet
GSS/K	Gruppbefäl, Soldater och Sjömän/Kontinuerligt tjänstgörande
FMÖ	Försvarsmaktsövning

Om Pliktrådet

Pliktrådet är det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Rådet består av fem före detta värnpliktiga, där ledamöterna väljs vid den årliga Värnpliktskongressen. Pliktrådet företräder på nationell nivå samtliga värnpliktiga i Sverige och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Om rapporten

Pliktrådet tillser att detta dokument går ut till LMA/rekrythandläggare, förbandschef eller motsvarande funktion samt förtroendevalda värnpliktiga på relevant förband. LMA ansvarar i sin tur för att vidarebefordra rapporten till relevanta funktioner på förbandet och de Pliktrådet träffat under sitt besök samt till berört soldathem. Från och med att Pliktrådet skickat ut rapporten har förbandet två veckor att återkoppla på dess innehåll. Därefter gör rapporten publik genom att skickas ut brett inom Försvarsmakten, andra totalförsvarsmyndigheter, riksdagens försvarsutskott, regeringskansli och media.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
Inledning.....	4
Besöksprogram	4
Organisation.....	5
Utbildning.....	5
Arbetsmiljö och säkerhet	7
Fysisk och psykisk hälsa.....	7
Materiel och utrustning	7
Vapenfriärende.....	8
Information och mönstring	8
Befattningar och befattningsbyten	8
Information inför/under/efter inryck.....	9
Mönstring och tester	9
Medinflytande.....	9
Summering.....	10
Avslutning	10

Sammanfattning

PR:s sammantagna uppfattning är att A 9 har ett välfungerande medinflytande. Årets förtroendevalda är engagerade och stöds av en erfaren och kompetent LMA.

Däremot finns utvecklingsområden inom ramen för GU. Exempelvis behöver förbundet stödja de värnpliktiga med bättre befattningsinformation, omhändertata rådande materielbrister samt utöka antalet befäl. Liksom med alla GU-förband som PR har besökt saknas till viss del erfarenhet inom GU för värnpliktiga, i och med att plikten varit vilande. Därmed dras ständigt nya lärdomar.

Inledning

Den 27 november 2019 genomförde PR ett formellt besök på A 9 i Boden. Syftet var att samtala med värnpliktiga, befäl och ledning, besöka regementet och dess angränsande områden samt genomföra ett kort utbildningspass i centralt medinflytande för de förtroendevalda. På så vis kunde PR skapa sig en övergripande uppfattning om GU som bedrivs på A 9. Syftet med denna rapport är att ge en skriftlig rapportering av PR:s besök. Rapporten är tillika ett medskick till regementet på vad som är bra och vad som kan bli ännu bättre, kopplat till A 9:s utbildning och medinflytande.

Besöksprogram

Dagen fortlöpte enligt följande schema:

Program för pliktrådets besök vid A 9 torsdag vecka 948.

- 0715 – Möte POC lilla grinden A 9.
- 0730 – Morgonrutin, pjäspluton
- 0800 – Möte med plutonchef, titta på lokaler och utrymmen.
- 0900 – Fika på mässen
- 0930 – Möte med bataljonchef och kompaniledningar
- 1000 – Följa plutonernas verksamhet
- 1130 – Lunch
- 1230 – Följa plutonernas verksamhet
- 1500 – Möte med förtroendevalda och Regementsförvaltaren(LMA)
- 1630 – Avslutning

Organisation

I dagsläget är Artilleriregementet, tillsammans med Norrbottens regemente, Sveriges nordligaste GU-förband och specialiserar sig inom indirekt bekämpning. A 9 återfinns i Bodens garnison, cirka 3,7 mil nordväst om Luleå, och utgörs av tre enheter: artilleriets stridsskola, regementsstaben samt artilleribataljon. Den sistnämnda ansvarar för utbildning av värnpliktiga.

Sedan föregående värnpliktskull har omfattande organisationsförändringar genomförts gällande GU på artilleribataljon. Till skillnad från föregående år, då samtliga värnpliktiga var organiserade under ett skolkompani, finns nu tre värnpliktiga kompanier: stab och tross, radar/sensor/ledning samt ett pjäskompani. Förutom att antalet värnpliktiga ökat på A 9 jämfört med i fjol så har man även tänkt om kring upplägget i utbildningen. Genom omorganisationen är ambitionen att de värnpliktiga tidigare ska tilldelas de befäl som håller i BU. På så vis säkerställs att BU-instruktörerna inte snedbelastas utan har en tydligare uppfattning om vad de värnpliktiga har för kunskapsbehov när GU går in i befattningsfasen. De värnpliktiga behåller sina chefer och bor på samma logement med samma kamrater, till skillnad mot föregående år, då logement och befälsuppsättning byttes några månader in i utbildningen.

På ett mer övergripande plan har artilleribataljonen, jämfört med föregående utbildningsår, nedprioriterat den enskilda soldatförmågan till förmån för förmågan att leverera artilleri.

Utbildning

Vid tidpunkten för PR:s besök har den gemensamma grundläggande soldatutbildningen genomförts och de tre kompanierna har övergått till BU. Endast två av kompanierna är på plats då de värnpliktiga som utbildas mot eldledningssoldater på sensorkompaniet befinner sig i Finland. Totalt sett består de tre kompanierna av 193 värnpliktiga enligt tabellen nedan. Sju har avskilts sedan inryck.

Kompani	Antal värnpliktiga vid inryck	Antal värnpliktiga vid PR:s besök
Pjäskompaniet	72	69
Sensorkompaniet	32	29
Stab och trosskompaniet	96	92

Plutonchef pjaspluton förklarar att de tre bortfallen på pjas kompaniet skedde under de första 3–4 veckorna, där två berodde på fysiska och en på psykosociala skäl. Försvårshälsan och förbandet var samstämmiga i dessa ärenden; att TRM gjort fel i att låta individerna i fråga passera igenom mönstringen. En värnpliktig hade, som exempel, infallna fötter som gjorde att han hade svårt att gå.

På sensorkompaniet uppfattade PR att ett bortfall berodde på psykisk ohälsa och ett på andningsproblem. Dock uppfattade inte PR orsaken till det tredje bortfallet.

PR får inledningsvis möjlighet att samtala med en plutonchef på pjas kompaniet. Han anser att inrycket samt början av BU gått bra, sett från den värnpliktiges perspektiv och att det inte råder några stora skillnader jämfört med förra året. Till skillnad från i fjol har man å andra sidan detta år sluppit de problem som uppkom i samband med de frekventa befälsbyten som skedde på skolkompaniet. I år har två BFA, tillika GSSK-anställda, tillsatts i befälslaget på pjas kompaniet. Dessa individer var värnpliktiga på A 9 förra året. Vad gäller officerare finns tre på kompaniet, men i början rörde det sig om 1–2, då somliga var på utvecklingskurser för befäl.

Det är uppenbart att befälslaget är ansträngt, inte bara på pjas kompaniet utan hela artilleribataljonen. Detta är något som plutonchefen själv är tydlig med. Han anser att varje dag är en utmaning, som att sopa två meter framför sig. Befälslaget gör det helt enkelt svårt att planera med framförhållning. Befälen får jobba extra timmar och det uttrycks även att de värnpliktiga får kortare startsträckor. Istället för att plutonen tilldelas en uppgift med en veckas framförhållning sker det med exempelvis två dagars framförhållning. Plutonchefen konstaterar emellertid att det finns stöd och mentorskap från kompaniledningen till samtliga befäl, i det fall det skulle behövas. Kvartermästaren på sensorkompaniet betonar även att det finns god kunskapsbank inom befälslagen på A 9.

I samtal med bataljonsledningen påpekar de att om en enstaka instruktör faller bort så drabbar det hela förbandet. Detta anser ledningen dock att de värnpliktiga har god förståelse för. De betonar även vikten av att de värnpliktiga ges en trygg bemanning från början genom att undvika omflyttningar och byten, vilket är något förbandet som sagt lyckats bättre med jämfört med föregående år. Kvartermästaren på sensorkompaniet konstaterar att omorganisationen gjort det enklare att leda de värnpliktiga. Detta då befälen och de värnpliktiga har givits mer tid tillsammans. Dock utbildas eldledare enbart vartannat år vilket försvårar samövning på bataljonen.

Enligt bataljonsledningen uppstår ibland problem med centraliserade BU. Vissa av de värnpliktiga genomgår särskilda utbildningar på andra orter. Därmed måste A 9 förhålla sig till tidsplaneringen på de sydligare förbanden, där utbildningarna hålls. Ett exempel är den mekanikerutbildning för mekanikerna i Boden som hålls på FMST i Halmstad. Det gör att de värnpliktiga är borta på annan ort i flera veckor, för att sedan kunna komma tillbaka halvvägs in i en slutövning.

Även att ledighetsplaneringen för de värnpliktiga är spridda bland olika utbildningar försvårar samövningen i förbandet. PR anser att utbildande myndighet måste undersöka om det går att införa gemensamma inryckningstider för hela Försvarsmakten.

Detta gäller även upplägget av FMÖ, i vilka de nordliga förbanden ofta inte kan delta. Detta då de värnpliktiga ryckt ut eller är i fas att göra det.

När volymerna på värnpliktskullarna stabiliseras kommer man kunna utbilda samma antal varje år, vilket i sin tur underlättar planering. Nästa år ökar volymen exempelvis från 192 till 247 och det tycks inte finnas någon uppfattning om vad de ytterligare 55 värnpliktiga ska utbildas till.

Arbetsmiljö och säkerhet

Fysisk och psykisk hälsa

PR lyfter med kompaniledningen de värnpliktigas psykiska och fysiska hälsa. Det är en ständigt aktuell fråga då utbildningen, särskilt under de första veckorna, är mycket mentalt och fysiskt påfrestande.

Enligt plutonchefen pjäskompaniet har man inte haft någon särskild utbildning i inledande symtom kring till exempel psykisk ohälsa, vilket PR anser bör ingå i utbildningen. På så vis kan ohälsa bland kamrater upptäckas och förebyggas. Däremot har de värnpliktiga fått utbildning i stressreaktioner, vilket är ett steg i rätt riktning.

Han menar även att ledningen är mån om att det ska vara enkelt för de värnpliktiga att tala med plutonchefen eller sjuksköterska vid eventuell ohälsa. Därför menar plutonchefen att de värnpliktiga faktiskt kommer och pratar, om de behöver det.

Vidare konstaterar plutonchefen att skaderapporteringen på förbandet genomförs mycket noggrant, då i princip allt rapporteras.

Det är upp till de värnpliktiga själva vad som ska rapporteras. De fyller i en blankett (OTM) tillsammans med sitt skyddsombud, vilken sedan lämnas in till adjutanten som skriver in den i PRIO. Plutonchefen klickar sedan blanketten vidare eftersom han blir handläggaren i PRIO. Detta system har i hans mening fungerat väldigt bra.

Materiel och utrustning

På pjäskompaniet har det funnits bekymmer kring Känga 90 och kängstorlekar. Skavsår uppstår, vilka sedan måste hanteras i någon vecka innan de läker. De arbetar förebyggande genom att dela ut gratis sulor. Utöver det anser inte plutonchefen att materielen haft några stora tillkortakommanden. Han nämner dock att handskarna som delas ut är mycket dåligt anpassade för kallt klimat och att de varma, så kallade "sällabbarna", innebär noll fingerfärdighet och således är dåligt lämpade för strid.

Sensorkompaniet har också tampats med materielbrist, vilket kvartermästaren påpekar att man sedan innan visste skulle vara ett problem. Det saknas även grundläggande materiel för elledarna, såsom fältspadar. Kompasserna håller inte heller måttet.

Vapenfriärende

Innan PR besökte A 9 hade rådet kunskap om att ett ärende gällande rätten att göra vapenfri tjänst hade blivit aktuell på regementet. Vi undersökte detta fall närmare under besöket. Det framkom att individen det gällde ryckt in som värnpliktig på sensorkompaniet. Individen ansökte om vapenfrihet fyra veckor in i sin utbildning. Ansökan möttes ovanligt nog av ett avslag, då skälen till ansökan inte ansågs vara pålitliga. Fallet gick till granskningsnämnd och personen blev istället frikallad på grund av psykiska skäl. I samtal med bataljonsledningen uppstod en diskussion kring huruvida det faktiskt var de psykiska skälen eller vapentjänsten som var "hönan respektive ägget".

Information och mönstring

Befattningar och befattningsbyten

PR understryker i samtal med plutonchefen på pjäskompaniet att information och mönstring är ett viktigt och prioriterat område, där frågan kring hantering av befattningar på förbanden ingår. Plutonchefen anser inte att de värnpliktiga är välinformerade om vad de är uttagna till eller vad de ska göra. Däremot påpekar han att de har fått anmäla intresse och generellt har tilldelats de befattningar de varit intresserade av. Befälen har även genomfört enskilda befattningssamtal med de värnpliktiga. Reaktionen har enligt plutonchefen varit "*-Jaha okej, då gör jag det*".

Under dagen får vi tillfälle att prata med enskilda värnpliktiga och det är tydligt att det finns ett missnöje. Under genomgången med de förtroendevalda lyfts det att när de värnpliktiga fick möjlighet att önska befattning hade de ingen uppfattning om vad de sökte till, eller vad skillnaden var mellan till exempel "Rek", "Pjäs" eller "AmH". Således sökte man lite på måfå och vad som lät "cool". PR lyfter nämnd problematik i samtal med bataljonsledningen och att informationen måste bli tydligare. En i ledningen anser att A 9 bör ha generella befattningsbeskrivningar, "artillerisoldat". Dessa befattningsbeskrivningar kan sedan specificeras på förbandet, såsom pjäs, tross, sensor. Ett exempel som togs upp är befattningsbeskrivningen "stridssjukvårdare", som egentligen är mer som en trossoldat som kör lastbil.

Information inför/under/efter inryck

Det finns en önskan från de värnpliktiga på A 9 om att informationsbrevet ska innehålla mer information om utbildningen i stort. Exempel på sådan information är utbildningsorter för respektive befattning, så att de värnpliktiga är förberedda på att de kan utbildas på annan ort. Exempelvis utbildas kockarna i Karlskrona och vissa mekaniker i Skövde/Halmstad.

En av de förtroendevalda lyfter vidare att hemsidan "Jobba hos oss" är oerhört dålig. "Krävs 1000 klick för att hitta rätt". Detta måste göras enklare och tydligare, för det är svårt att söka jobb om man inte vet exakt vilken tjänst man söker.

I dagsläget finns skolinformatörer i Norrbotten, vilket PR gläds av att höra. Dock anser ledningen att det bör finnas anställda skolinformatörer direkt från värnpliktiga istället för anställda soldater, där PR instämmer.

Mönstring och tester

Ett antal värnpliktiga lyfter ett generellt bekymmer över att ens månstringsresultat låses in 18 månader från och med mönstringen. Mycket kan nämligen hända under utbildningens gång. Personen i fråga anser att man ska få göra om testerna efter eller under genomförd utbildning, för att underlätta ansökan för tjänst eller SOU/OP.

En annan problematik de värnpliktiga upplever är att kraven på en Artillerisoldat har ändrats vid mönstring men inte vid ansökan till specialistofficersutbildning (SOU). Detta gör att alla inte kan söka till SOU då månstringsresultaten är gällande vid ansökan. PR understryker att detta måste ses över snarast. Det är uppenbart att månstringsvärdena vad gäller exempelvis fysisk prestationsförmåga inte är detsamma efter flera månaders GU och att diskrepansen mellan kraven blir ett onödigt förhinder.

Medinflytande

PR får uppfattningen att A 9 ligger i framkant vad gäller medinflytandet. Dess LMA är engagerad och insatt i medinflytandet, vilket är glädjande. De förtroendevalda är nyfikna, frågvisa och engagerade under genomgången. Dessutom finns ett mentorsprogram på plats för de kvinnliga värnpliktiga. Dock framkommer det att de som valts ut för det kvinnliga nätverket, som benämns UGK på A 9, undrar varför det ska vara obligatoriskt för samtliga ledamöter. PR anser att förbundet ska tillse att det åtminstone råder klarhet kring varför upplägget ser ut som det gör idag.

Vidare anser befälen tydligt att medinflytandet fungerar bra på förbundet och att de är mycket nöjda med de förtroendevalda i år. De menar att rätt personer har valts till uppdragen och det fungerar således som ett bra fönster in för befälen, likväl som att det ger bra ventilering för de värnpliktiga. Detta gläder PR.

Summering

A 9 befinner sig liksom alla GU-förband i en expansionsfas och betydligt fler värnpliktiga utbildas detta år jämfört med förra. Därmed ställs högre krav på befäl och organisation, materiel, med mera. Befälslagen bär en tung last och ett fåtal personer gör stora arbetsinsatser för att förmedla kvalitativ utbildning. A 9 har till följd av erfarenheter från förra året genomfört en omorganisation på Artilleribataljon. I år är den enskilde soldatens förmågor nedprioriterad medan förmågan till artilleri prioriteras högre.

A 9 ger ett generellt gott intryck, men som alltid finns förbättringspotential. Medinflytandet på förbandet är en merit; de förtroendevalda är kompetenta och LMA är en värdefull resurs för A 9. Däremot ger de värnpliktiga uttryck för att befattningarna på förbandet måste hanteras bättre så att varje person är välinformerad och rätt placerad.

I synnerhet på sensorkompaniet är det också tydligt att den materielbrist som råder negativt påverkar de värnpliktigas utbildningskvalitet.

Avslutning

PR:s besök resulterade i en värdefull inblick i A 9:s verksamhet och bra samtal med värnpliktiga såväl som med befäl och förbandsledning. Vi ser fram emot att se de framsteg som gjorts vid nästa besök.

Tack för det givande besöket,

Ben Solimanaznavi

Pliktrörelse- och mönstringsansvarig

Joel Kihlbert

Medinflytande- och förbandsbesöksansvarig